

تجزیه و تحلیل

در پیرامون رحلت بزرگ پیشوای شیعیان جهان

رحلت حضرت آیه الله العظمی آفای برجردی و تشییع پر هیجان و مراسم با شکوه مجالس یادبود آن زعیم بزرگ از حوادث بزرگی بود که از جهات زیادی برای هر کس قابل مطالعه است ؛ و شایسته است از جنبه های مختلف دینی واجتماعی مورد بحث و تجزیه و تحلیل عمیق قرار گیرد .

گرچه بسیاری از نویسندگان مطبوعات ما نخواستند این زحمت را بر خود هموار کرده و این جنبش عظیم روحانی و ملی را مورد بررسی دقیق قرار دهند و از جنبه های مختلف ارزیابی نمایند ، و فقط با اشارات مختصری قناعت کرده و از آن گذشتند ، در صورتیکه حوادثی کوچکتر از این را مدتها مورد بحث و گفتگوی فراوان قرار میدهند ؛ ما در اینجا این حادثه عظیم اجتماعی را از چند جهت مورد بحث قرار داده و تا آنجا که صفحات مجله ما اجازه میدهد نکات آموزنده این جریان را منعکس میسازیم ، و امیدواریم در آینده نیز بتوانیم در این باره صحبت کنیم :

۹ - تمام این مراسم طبیعی بود

موضوعی که قبل از هر چیز توجه هر بیننده ای را در این مراسم سوگواری پر هیجان و با شکوه بخود جلب میکرد طبیعی بودن تمام این جریانها بود . در دنیایی که تبلیغات و زد و بندها رل اساسی را بازی میکند و فراهم کردن مجلس پر جسمینی احتیاج بمقدمهات وسیعی دارد تکان دادن ملیونها جمعیت و براه افتادن صدها هزار نفر در خیابانها و کوچه ها و بازارها و تشکیل صدها بلکه هزاران مجلس دعا و فاتحه و یاد بود ؛ بدون کوچکترین تبلیغ و کمترین مقدمهات قبلی و بدون تهیه برنامه و تعیین بودجه های لازم ، راستی کار حیرت آوری است ، آری موضوعی که از ایمان سرچشمه میگردد چنین خواهد بود ؛ ایمانی که در امانت دل و جان انسان ریشه دوانده و با تبلیغات آسمانی مردان خدا آبیاری شده است آثار شگرفی دارد .

افراد زیادی در روز تعویض آیه الله فقید بودند که از صبح تا بغروب غذائی نخوردند آبی ننوشیدند ، پیوسته در حرکت و تقلا بودند ؛ کارگرانی در تهران و سایر شهرستانها

مختصر موجودی خود را کرایه ماشین کرده و خود را بقم رسانیدند ؛ مسلمانان ملیونها تومان برای برگزاری مراسم مجالس یادبود و اطعام مستمندان خرج کردند و از آن بیشتر خسارت تحلیل عمومی کسب و کار را در مدت سه روز یا هفت روز با کمال طیب خاطر تحمل نمودند، و بالاخره گذشته از زحمات فراوان بدنی فداکاریهای مالی فراوانی هم از خود نشان دادند. آنهمه فداکاری ، آنهمه احساسات ، آنهمه جنبش و هیجان ، آنهمه صفا و خلوص همه و همه از جلوه‌های «ایمان» است ؛ آری ایمان . . .

ایمان بخدا و تربیتهای آسمانی پینمبران خدا بزرگترین نیروهای معنوی را در انسان بوجود میآورد و آثار آن از نظر عمق و وسعت دایره عمل و خلوص و واقعیت با هیچ نیروئی قابل قیاس نیست . جلوه‌های ایمان راستی حیرت آور است . ابراز احساسات و جنبشی که از طرف ملیونها مسلمان ایران و سایر کشورها در رحلت فقید سعید آیة الله العظمی آقای بروجردی بعمل آمد درس گویائی درباره ایمان و جلوه‌ها ، و آثار آن ، بشما جهانیان آموخت يك درس پر ارزش و فراموش نشدنی این جریان نشان داد که هیچ نیروئی با ایمان قابل مقایسه نیست .

۴ - يك قدرت عظیم معنوی

این مراسم بی نظیر باردیگر این حقیقت را ثابت کرد که در کشور ما يك قدرت عظیم معنوی وجود دارد ، يك قدرت پر ارزش و قابل ستایش ، قدرتی که همه موانع را از سر راه خود خود جاروب میکند ؛ قدرتی که میتواند در مواقع خطرناکه این آب و خاک را در مقابل دشمنان و بیگانگان حفظ کند ، قدرتی که میتواند در لحظات حساس بیاری مردم این مرز و بوم پشناد و حملات دشمنان را درهم بشکند ، قدرتی که در برابر بیگانگان تأثیرش از بسببهای آتشزا هم بیعتر است ؛ این يك قدرت روحانی و معنوی و ملی است که حفظ آن بر تمام طبقات اجتماع ما ، تمام علاقه‌مندان بحفظ این آب و خاک ، لازم است ، این قدرتی است که بیش از چندین لشکر مجهز با آخرین سلاحها میتواند باین کشور خدمت کند . این يك نکته اساسی است که برای هر کس قابل دقت و مطالعه است .

۴ - رشته‌ای که دلها را بهم پیوند میدهد

همانطور که دیدیم در این مراسم همه طبقات ، زن و مرد ، کوچک و بزرگ ، طبقات تحصیل کرده و افراد بیسواد ، رجال سیاسی و غیر سیاسی ، ثروتمند و فقیر شرکت داشتند ، کسانی که بر پانهای گوناگون صحبت میکردند ، نژادهای مختلف ، احزاب و دسته‌های گوناگون این کشور همه - با همه اختلافاتی که داشتند - در بزرگداشت مراسم رحلت آن

پیشوای بزرگ روحانی همدا بودند .

این جریان بخواهی ثابت میکند که تنها رشته محکمی که میتواند دل‌های مردم کشور ما بلکه بسیاری از کشورها را بهم پیوند دهد همین رشته ایمان و مننویت است ؛ ایمان واحساسات پاک مذهبی است که میتواند تمام اختلافات را در خود هضم کرده و یک وحدت ناگسستی در میان مردم مختلف بوجود آورد ، این وحدت و یگانگی شخصیتی با اجتماع ما میدهد که حتی پیروان سایر ادیان و زعمای سایر کشورها نیز در برابر آن تعظیم کرده و بادیده احترام و عظمت بآن نگاه میکنند ، در دنیایی که بوجود آوردن یک اتحاد مصنوعی و متزلزل در یک گوشه آن با چند درد سرهای زیادی مواجه است و چه مخارج هنگفتی را لازم دارد وجود چنین وحدت فکری و معنوی بهم پیوستگی واقعی و اتحاد عمیق و ریشه دار میان ملیونها نفر فوق الماده پر ارزش و گرانبهاست ؛ وظیفه ما اینست که این روحیه را تقویت کنیم و با کسانی که سعی دارند این اتحاد مقدس را تضعیف کرده و این رشته را پاره کنند بجنگیم ، ما جزء هر طبقه و هر دسته باشیم چنین وظیفه‌ای را خواهیم داشت .

۴- پاسخ دندان شکن

این رستاخیز بزرگ روحانی و معنوی ، پاسخ دندان شکنی به مردمی که گمان می کردند روح دینی در مردم تضعیف شده و علاقه مردم نسبت به مذهب کم شده است داد ، و معلوم شد در برابر تبلیغات ضد دینی که در گوشه و کنار احیاناً میشود کمترین تغییر در خضوع و احترام مسلمانان نسبت بمقدسات دینی رخ نداده است . علت اینست که بعضی از افراد ، آلودگی جمعی از مردم را بگناهان که لازمه توسعه و مسائل معصیت و گناه در اجتماعات امروزی است با ضعف ایمان و بی علاقه بودن نسبت بمقدسات مذهبی اغتیاء می کنند .

این جریانات و امثال آن ثابت میکند که در علاقه و ایمان مردم نسبت بمقدسات دینی تغییر قابل ملاحظه‌ای پیدا نشده ؛ و بالتبعیجه این نکته را بما می آموزد که این جامعه از هر نظر قابل تربیت است و اگر افراد دانشمند و دلسوز برای تعلیم و تربیت افراد آلوده بکوشند و نقشه‌هایی برای برچیدن و مسائل فساد و گناه کشیده شود اصلاح اجتماع ما از هر نظر عملی خواهد بود .

۵- قدر دانی مردم

ما با بسیاری از افراد از طبقات مختلفی که در مراسم تشییع و سوگواری آیه‌الله فقیه حضور داشتند ، که تماس گرفتیم دیدیم غالباً این هیجان و جنبش را مافوق انتظار میدانستند ، شاید منشأ این طرز فکر همان ملاحظاتی بود که در قسمت (۴) گفته شد ؛ ولی در هر حال این

حریان مافوق انتظار ثابت کرد که روح قدردانی در مردم کاملاً زنده است ، کسانی که به اجتماع خدمت کنند ، دلسوز برای اجتماع باشند و عمر خود را وقف راهنمایی و تعلیم و تربیت نمایند هرگز فراموش نمیشوند .

واژه‌ها بالاتر کسیکه با خلوص نیت برای خدا مردانه قدم بردارد و در راه جلب خشنودی خداوند بزرگ مجاهده و فداکاری کند و آماده باشد در راه این هدف مقدس همه چیز خود را فدا کند هیچگاه ضرر نمی‌کند ؛ خدا با اوست و پشتیبان اوست ؛ در حیات خود و پس از مرگ محترم و عزیز و سربلند است . نه ، او نمی‌میرد ؛ او همیشه زنده است و در دل‌های بندگان خدا جای اوست .

* * *

اکنون که شمه‌ای از جریان رحلت آیه الله العظمی آقای پروجردی و نکات و درسهای آموزنده‌ای را که میتوان از مرگه پرافتخار و با عظمت وی آموخت دانستیم موقع آنست که بشرح سرگذشت دوران زندگی آن مرد بزرگ و مقامات علمی و اخلاقی و تالیفات او پردازیم .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی